

olivat lukunse lopettaneet. Osanottajien luku näihin kursorseihin oli 80. Kijään 6 viikkoa ennen ja 6 viikkoa jälkeen synnytyksen.

Syyskuussa 1919 avattiin äitien ja lasten hoitomuseo. Tämä näyttely on 2. Kaikkien työläisnaisten kaupungin lautan koko Euroopassa (yksi sellainen on Philadelphian). Siellä on nähtävää paljon taiteellista ja tieteellistä. Taiteellista kuvilla siellä valaistua monta asiaa, äitien ja lasten terveydenhoitoa sekä lasten kuolevaisuutta, raskaiden naisten terveydenhoitoa ja tarvittavia tunteja koskevaa kysymystä sekä paljon muuta.

Näyttelyssä valaistiin lastenhoitoa koskevia asioita myös kinematografisilla kuvilla, esim. miten kahden eri kehitystasolla olevan työläisperheen lapsia kotioloissa hoidetaan.

Heti osaston perustamisen jälkeen ruvettiin julkaisemaan kirjoituksia tästä asiasta. Julkaistiin kirjasia ja lentolehtisiä. Lähimmässä tulevaisuudessa tullaan julkaisemaan kirjoja lasten hoidosta ja ruokkimisesta sekä lasten taudista.

Kesällä 1921 kierteli "Punanen tähti"-nimisellä höyrylaivalla näyttely erään lääkäriin johdolla pitkin Volgan, joka joka pysähdyksissä seitti lasten ja äitien hoitoa. Lasten ja äitien suojelemiseksi toimittiin seuraavalla ohjelmalla:

1. Raskauden joidosta saadun loman aikana täytyy naisen saada täysi palkka. Ruumiillisessa työssä käyvien naisten täytyy saada 8 viikkoa ennen ja 8 viikkoa jälkeen synnytyksen

olla työstä vapaana. Kevyen työn tehoajaksi on palkkakuunan talonpoika. Kommunisti. Hän ojensi käyttensä ottaukseen valtuuksiin. Kun hän luki kirkastuivat hänen silmänsä.

"Niin, kyllä me apua tarvitsemme", sanoi hän, "suoraan sanoen, meillä ei kohta ole nälkäisiä, vaan kuolleita."

"Onko paljon kuollut?"

"Meidän kunnassamme on vähän alle 200 nälkäkuolemaa rekisteröity, mutta tänään vielä kuolee..."

"Kaksi on tänään kannettu ulos", sanoi joku varma ääni suoraan minulle.

Kääntäen sinnopiin ja näin papin jättäisolenon.

"Tämä on isä Paul, meidän neuvostovirkatija", esitteli puheenjohtaja.

"Virkapaikka" täytyi pian talonpojista. Heidän oli valkea liikkua, niin lähimmisen väsyneltä he olivat, useimpien jalat oli turvonnet, keppiin nojaten he kävellä hoipertelivat, mutta tänään he olivat tulleet Neuvostoonsa. Tieto, että Neuvostossa on vieras, sai heidät niin lukuisasti jalkelle, tuli jokainen, joka vaan kykyä. On aivan ymmärrettävää, että jos heillä jotakin elämässä vielä oli, niin se oli toivo, että millä minuutilla hyvänsä voi ilmestyä talkuri, joka heidät kaikki pelastaa varmasta kuolemasta. Todellakin he odottivat ihmistä.

"Pysyvätkö nämä ihmiset täällä hiljaa?" kysyi seuraavana aamuna puheenjohtajalta.

"Nähtään te sen ellen", sanoi hän. "Ei ääntäkään kuule heiltä. Ennen ei niin ollut. Silloin kun nälkä alkoi, tulivat he kaikki Neuvostoon, huusivat, riitelivät, ja pyysivät leipää. "Me kuoleamme", huusivat he. Mutta nyt kun ovat nähneet, että ei meillä Neuvostossakaan ole leipää, ja että mekin valkua olemme paikkakunnan neuvostolaista syömme lehtiä, niin he yhä enemmän ja enemmän ovat ruvenneet ymmärtämään, ja lopulta ovat kokonaan vaijanneet. Ei kukaan riitele, ei sanaakaan kuule. He tulevat kyllä Neuvostoon tietämään onko avustuksesta tietoa ja lähtevät hitaasti pois."

Ivanovkan talonpojat syyttivät hyvin katkeruutta kohtalonsa.

"Näyttää siltä kuin Jumalakin olisi kaikki järjestynt meitä vastaan. Joakus näimme pilven, hyvän sadepilven tulevan suoraan tännepäin. Me juoksimme ulos ja iloitsimme, että nyt saamme jotain kosteutta maahan... Mutta mitenkäs kävi? Mitä lunette?... Pilvi tuli lähemmäksi ja lähemmäksi, mutta juuri meidän kylän kohdalla teki se käännöksen ja kukki pois. Karlovka sai sadetta, ja Karmelk, mutta me... Jos me oisimme pisarankin saaneet... Mutta ei mitään... Karlovkassa korjattiin viljaa ainoastaan 3—5 puintaa meillä vielä vähemmän sillä heinäsiirakot tulivat meidän kylään, meidän kuiville pelloillemme."

Nyt ei ollut enää mitään mahdollisuutta piilistä näiden kysyistä.

Vilja korjattiin. Jotkut eivät saaneet mitään; ei jyvääkään. Muutamille kävi vähän paremmin; saivat 20—30 naulaa desjattimasta. Viljan korjuu ei ollut entisen tapaista. Ei leikattu, eikä niitetty ihmiset suorastaan ryömivät pelloillaan ja nyhtivät satoa, ei ainoastaan sitä joka oli maan pinnalla, vaan nyhdyttiin syvältä juuretkin, ettei senttimetrin pituista oljenkorra joutuisi hukkaan. Koko viljan käsittely tapahtui ennen kuulumattomalla tavalla. Kootna satoa ei puinu, ei puhdistettu, eikä jauhettu, vaan sille tehtiin näin: puhdistamattomat jyvät viuhdettiin kylvätiin olkien ja lehtien kanssa uunissa, sitten survottiin huhmaressa tai jauhettiin omatekoisessa käsimyllyssä. Niin oli leipä valmistu, — oltiin se kuitenkin leipää.

Myöhemmin alkoi ruohon kokoaminen niin ihmisille kuin eläimillekin. Joukun matkaa kylästä oli pieni metsä, sinne tulivat aamu-hämässä

lampaat, lehmät, hevoset ja talonpojat, kaikki syöden yhdessä ninkauan kuin aamukylmää riitti. Ne ravitsivat itseään samolla ruohoilla ja juurilla.

Pitkäksi kävisi luella niitä ruohoja, joita ihmiset täällä ravinnokseen käyttivät: syötiin paimulehti, suolalehniä, malva, käärmeruoho, tammenlehdet ja kalkeiniset korret.

"Sanalla sanoen, syötiin kaikki mitä maassa kasvoi. Mikä sattui silmään, se pistettiin suuhun", kertoi talonpoika.

Muutamia ruohoja, niinkuin esim. suolalehniä, syötiin heti raakana. Toiset lajit vietiin "keittiöön", jossa ne lajiteltiin, mitä käytetään leipään, ja mitä keittoon.

Leipään pantavat ruoht kuivatettiin ja survottiin hienoksi. Se kekoitettiin veteen, johon suurilla juhalla-suksilla ripoteltiin hiukan jauhoja. Mutta tällaista leipää eivät voineet kaikki valmistaa, ainoastaan ne harvat ja vallit, joilla oli vähintään korallinen jauhoja. Tällaisten harvojen luku tietysti väheni päivän päivältä.

Kuulin monen sanovan: "Päässäni jälkeen en ole leipää nähtykään. Silloin juhlan kunnaksi söin palan, mutta siihen se sitten jäikin."

Jauhoista tehtiin myös niinsanottua "smörjää", vesi keitettiin ja ripoteltiin vähän jauhoja, silmä koko resepti. Suola oli jo aikoja sitten loppunut. Lopuksi tuli sopasta joukunalista makaroonia.

Lehdistä ja ruohoista valmistettu leipä on kovaa kuin kivi. Miten ihmisen elimet saattaa niitä sulattaa on venäläinen luonnon salaisuus. Se on mustaa eli vihreää. Oisi nautettava puhukaana sen ravintoarvosta.

Pärhänasa tapauksessa se on aivan tehokasta, mutta ei se aina ole aivan vaaraton. Erittäin vaarallista on katkeraruoho.

"Katkeraruohosta hulkeaa silmät, ja siitä tulee hulluksi", selitti eräs talonpoika.

Astulme kerran pappilan rappusille. Eräs nainen tuli luoksemme ja hoki itseksensä: Pyhä isä, pian, Anjuttaka, stunaa pyhä illallinen."

"Mikä häntä vaivaa?"

"Leipä on hänen sydämensä syyttänyt... Lelvästä tulee sisäinen tuli... Hänen loppunsa on lähellä..."

Pappi sieppasi heti pyhän linansa: "Minulla se on aina käsillä" sanoi hän, ja katsoi uuniin taakse. Mutta pian hän palasi ja selitti meille murtoonella äänellä: "Hän on syönyt katkeraruohoa... Hän kuolee..."

(Jatk.)

Washington, 11 p. lokak. — Sensustolmiton tiedonannon mukaan lasten kuolevaisuus Yhdysvalloissa v. 1921 saavutti alimman rajansa, ollen 76 kuolemantapausta jokaista 1,000 kuolemantapausta kohden kaikkien ikäluokkien keskuudessa. Suhde v. 1920 oli 86.

Kuolevaisuus yleensä kaikissa ikäluokissa oli alhainen vuonna 1921, ollen 11,7 jokaista tuhatta asukasta kohden. Vuonna 1920 oli suhde 13,1. Syntyvyys oli 24,3 jokaista tuhatta asukasta kohden verrattuna 23,7 edellisellä vuotena.

Kaikkia pieniä oli lasten kuolevaisuus Oregonin valtiossa, ollen 51 tuhatta asukasta kohden ja suurin Delawaren valtiossa, jossa suhde oli 98. Kaupungeista, joissa on asukkaita yli 100,000, Portland oli lasten kuolevaisuuden pienessä ensimmäisellä tilalla, suhde ollen 50, ja korkein oli kuolevaisuus Fall Riverissä, Mass., suhde ollen 114. Toisissa kaupungeissa olivat suhteet: New Yorkissa, 72; San Franciscossa, 51; Bostonissa, 77; Rochesterissa, 80; Syracuseissa, 82; ja Seattleissa 52.

Jos tahdot antaa lahjan ystäväntällesi tai tuttavallasi, tilaa hänelle vuosikerta "Toveritar" lehteä.

SIELLÄ, MISSÄ KUOLLAAN NÄLKÄÄN

Kirj. P. Poduschevski.
Ivanovkan kylässä.

I.
Kirjeessän tänäiltä "nälkäriutamat" kerron sellaisia asioita, jotka kuvauksena hirtittävästä tilanteesta tuntuvat uskottomilta. Pelkään, että te lunette näkeväne kauhistuttavina näkyjä. Tämän välttämiseksi, huomaatan etukäteen, että tässä kertomuksessa ei ole yhtään ajattelemtonta sanaa. Esitän teille tässä ainoastaan täydellisen kokemukseni perusteella tosiasioita. Tähän löytyisi satoja todistajia.

Jo Saratovissa monen keskustelun kautta tuli selväksi, että oikeaa nälkää on etsittävä arolta Volgan seuduilla. Läksin arolle Uralin linjalle.

Jersehojin asemalla matkustin kaupunkoihin rautaa Pugatsehojin kullalle Samaran kuvernamentissa. Rihnsko-Korsakovon asemalla nousin Jumasta, etsiäkseni Joukun kylän ja niin tulin Pugatsekevkisiin. Täällä sain omiin silmiini nähdä elämää, — tai oikeammin sanottuna kuolukamppailua kaukaisissa seuduissa — Taboloshkan Ivanovkan, Tseerujavan Ivanfejjevkan y. m. kylissä.

Nälkäriutamalla niinkuin sotarintamallakin toistuu samat näyt. Erotus tulee ainoastaan muutamina piirteinä näkyvin. Skispiä, antaakseni joukunalaisen kuvan nälkäisestä kylästä, otan yhden kylän näkemys perusteellisesti selostettavakseni, esim. Ivanovkan.

Vuimeisestä pysähdyspaikastamme Taboloshkasta Ivanfejjevkaan piti olla ainoastaan 18 viirasta, mutta minä en sitä usko. Aloin matkan kuudessa jo ajatella, että sinne ei ole 18, vaan 180—380 viirasta, niin loppumattoman pitkältä ja väsyttävältä tuntui matka. En ollut koskaan ennen ollut näillä seuduilla ja minun on vaikea kuvitella, että täällä muina vuosina on kasvanut ruohoa ja ollut aivan vihreää. Nyt ne on kokonaan kuivuneet. Maakannan on aivan kova keltaisen ja siellä. Kaikkien eitten se muistuttaa parkettilattia. Ei ruohoa korrtakaan näy. Kun ajattelee että tätä parkettilattia on laajalta. Täällä pitäisi sitten itseään elättää.

Aurinko, tomu, kiiltävä lakeuden pinta, kaikki ovat liittoutuneet matkamiehää vastaan, nautta kaikkein pahin vihollinen oli hevonen.

On jo suuri vaiva saada kaksi hevosta kylästä toiseen, mutta niiden

apu on vielä kurjempaa. Ne kulkevat joukun matkaa ja sitten pysähtyvät. Piiska ei ole niitä varten, ja saada niitä puheella tottelemaan on mahdotonta. — Ei ole muuta keinoa kuin istua ja odottaa, mitä tästä seuraa: päästäkö eteenpäin vai jääkö tänään. Ei ole surullisempaa katseltavaa kuin talonpojan hevonen täällä. Kytkijät kaartuvat ympärille kuin tynnyrin vanteet, luunpiäät pistävät jokapaikasta esiin, iho on karvaton, — silmät sument. Matkan varrella näkee usein surullisia näkyjä: hevonen makaa liikkumattomana maassa, sen takana irrotetut vaunut ja avuton omaisuus. Mies on epätoivon vallassa, onhan ymmärrettävää, sillä niissä oloissa hevosen menettämisen merkitsee kaiken menettämistä.

Jos tie oli yhäkin vastamäkeä tai hiekkaisista, laskeudimme molemmat ajomies ja minä vaunusta ja maleksimme hevosen perästä yhtä hiljaa kuin sekini.

"Saammeko me apua?" — kysyi kyytimies ilman esipuhetta.

"Tietysti saatte."

"Mutta milloin?"

"Jo hyvin pian."

"No se on hyvä..."

Kuljimme ainakin 2 ja puoli tuntia hirtittävässä kunnudessa mitään puhumatta, sitten kyytimies kääntyi taas minuun päin ja sanoi:

"Asia on nimittäin niin, että jos emme saa hyvin pian apua niin olemme kaikki lopussa... Emme me voi odottaa... Eikä eläimetkään..."

"Hyvin pian."

"No niin, suokoon Jumala, että se aika pian koittaisi, sillä me emme voi kauan odottaa..."

Sitten taas vaikenimme.

Kaukana edessämme vuorella näimme Ivanovkan kirkon valkoisen tornin. — Itähämy leviää kylän yli.

Vaikka kaukana kuleksimme kylässä, emme näe yhtään elävää olentoa, ei kanna, ei koiraa eikä ihmistä.

"Onkohan täällä koko kylänyväki kuollut? Missä ihmiset ovat?"

"Mitä ne täällä kuleksivat?" — sanoi ajomies. "Ei ruohtolla paljon kuleksita. Ne enimmäkseen makaaivat."

Lopultakin kohtasimme erään vaimon, joka meille kädellään näytti: "Tuolla missä näette kirkon, siellä on Neuvosto. Siellä on ihmisäkin."

Matkan vaijat on lopussa, menen Toimeenpanevan komiteaan ja onneksi tapaan puheenjohtajan.

Matkan vaijat on lopussa, menen Toimeenpanevan komiteaan ja onneksi tapaan puheenjohtajan.

Matkan vaijat on lopussa, menen Toimeenpanevan komiteaan ja onneksi tapaan puheenjohtajan.

Matkan vaijat on lopussa, menen Toimeenpanevan komiteaan ja onneksi tapaan puheenjohtajan.

Matkan vaijat on lopussa, menen Toimeenpanevan komiteaan ja onneksi tapaan puheenjohtajan.